

دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

نشریه کارآفرینی در کشاورزی

جلد هفتم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۹

<http://jead.gau.ac.ir>

صفحات: ۴۵-۵۸

DOI: 10.22069/jead.2021.18987.1467

تحلیل موانع کارآفرینی روستایی در شهرستان زابل

مجید دهمرده^{۱*}، مجتبی داورپناه^۲

^۱استادیار گروه اقتصاد و توسعه کشاورزی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

^۲دانشجوی دکتری اقتصاد کشاورزی- بازاریابی محصولات کشاورزی، دانشگاه زابل، زابل، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۱/۰۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۱۰

چکیده

کارآفرینی روستایی راهکاری جهت توانمندسازی و ظرفیت‌سازی روستاییان و ابزاری مهم در رسیدن به توسعه پایدار روستایی است که موجب جلوگیری از مهاجرت و ثبات جمعیت روستایی می‌گردد. پژوهش حاضر با هدف تحلیل موانع کارآفرینی روستایی شهرستان زابل صورت پذیرفته است. جامعه آماری این پژوهش شامل خانوارهای روستایی بخش مرکزی شهرستان زابل می‌باشد که از این میان ۳۵۷ خانوار به‌عنوان نمونه انتخاب شد. ابزار انجام پژوهش پرسشنامه می‌باشد که روایی آن بر اساس نظرات اساتید دانشگاه تایید شد و پایایی آن با استفاده از ضریب کرونباخ ۰/۸۲۳ به دست آمد. داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ و روش تحلیل عاملی اکتشافی تجزیه و تحلیل گردیدند. نتایج نشان داد هشت عامل اکتشافی مربوط به موانع کارآفرینی در روستاهای شهرستان زابل عبارت‌اند از موانع اقتصادی، موانع نهادی، موانع زیرساختی، موانع علمی و آموزشی، موانع توسعه‌ای، موانع فنی، موانع اجتماعی و موانع ابزاری، که این عوامل ۵۶ درصد از واریانس کل را تبیین نمودند. تاثیرگذارترین موانع به ترتیب ضعف در شبکه بازاریابی (با میانگین ۴/۸۲)، عدم امنیت سرمایه‌گذاری منطقه موردنظر (با میانگین ۴/۷۴)، دور بودن از مرکز توجهات (با میانگین ۴/۴۹)، هزینه‌های سربار به دلیل بعد زیاد مسافت جهت تأمین مواد اولیه (با میانگین ۴/۴۷)، دور بودن از بازارهای اصلی (با میانگین ۴/۱۸)، عدم وجود زیرساخت‌های تولیدی (با میانگین ۴/۱۳) و ضعف مراکز آموزشی در توسعه علم و فناوری (با میانگین ۴/۰۸) بودند. از این رو به‌منظور به‌کارگیری ظرفیت‌های موجود می‌توان با کمک دانشگاه‌ها و نخبگان علمی منطقه نسبت به برآوردن نیازهای علمی و آموزشی در حوزه کارآفرینی مرتبط با کسب‌وکارهای منطقه اقدام نمود.

واژه‌های کلیدی: موانع کارآفرینی، اقتصاد روستا، بازراندان‌های کسب‌وکار، شهرستان زابل.

*نویسنده مسئول: majid_dahmardeh@yahoo.com

مقدمه

کارآفرینی موتور محرکه رشد و توسعه اقتصادی در عصر مدرن به شمار می‌رود و در تمامی مباحث توسعه، جایگاه ویژه‌ای یافته است (Gregory, 2019). کارآفرینی با خلق فرصت‌های جدید اشتغال و درآمد، نوآوری و ایجاد رفاه، نقش مؤثری در بهبود وضع اقتصادی و معیشتی دارد (Wennekers and Thurik, 1999؛ تقدیسی و همکاران، ۱۳۹۵). از مهم‌ترین کارکردهای کارآفرینی در مناطق روستایی می‌توان به جلوگیری از مهاجرت روستایی و ثبات جمعیت اشاره نمود (Deller et al., 2019). در مجموع، کارآفرینی روستایی راهکاری نو در راستای توانمندسازی و ظرفیت‌سازی روستاییان و ابزاری مهم در رسیدن به توسعه پایدار روستایی است (Heilig, 2009). ضرورت پرداختن به مقوله کارآفرینی از آن جهت است که روستاها نیز همچون شهرها، مملو از فرصت‌های جدید و کشف نشده هستند که کشف و بهره‌برداری به موقع از این فرصت‌ها می‌تواند مزایای اقتصادی چشمگیری برای روستاییان به همراه آورد و زمینه برای تحقق اشتغال پایدار و توسعه متوازن مهیا گردد (طیب‌زاده و لشگرآراء، ۱۳۹۲).

به استناد گزارش بانک جهانی از موقعیت کارآفرینی در منطقه خاورمیانه، کارآفرینی در این منطقه با مشکلات بسیاری از جمله موانع ارتباطاتی، تأمین انرژی، سیستم حمل و نقل، دسترسی به محل مناسب کسب و کار، نرخ‌های مالیاتی، سیستم دریافت مالیات، فساد اداری، فعالیت‌های مخرب محیط رقابتی، سیستم قانونی، هزینه بالای سرمایه - گذاری، قوانین تجاری، عدم دسترسی به منابع مالی، مهارت پایین نیروی کار، عدم قطعیت سیاست‌ها و قوانین نامناسب کار مواجه است (انصاری و نبی‌پور حقیقی، ۱۳۸۹). لذا وجود نوعی تضاد و دوگانگی در بحث توسعه کارآفرینی نواحی روستایی و وجود موانع و مشکلات

کارآفرینی در این مناطق، توسعه کارآفرینی با به راحتی پیش نمی‌رود (محمدی‌تمری و همکاران، ۱۳۹۸). ایران نیز به‌عنوان یکی از کشورهای خاورمیانه، از این قاعده مستثنی نیست، و بی‌توجهی و حمایت ناچیز از کارآفرینی و کارآفرینان به‌ویژه در بخش روستایی سبب بروز مسائل و مشکلات متعددی در مناطق روستایی گردیده است (احسانی‌فر و همکاران، ۱۳۹۵). بیکاری در مناطق مختلف کشور از جمله مناطق روستایی پدیده‌ای رو به رشد می‌باشد که طی دوره‌های مختلف دارای نوسان‌هایی بوده است اما در نیم‌قرن گذشته، آمار بیکاری کشور به‌ندرت زیر ۱۰ درصد بوده است (رستمی و ایمانی‌جاجرمی، ۱۳۹۵). طبق آخرین آمار استان سیستان و بلوچستان در مقایسه با سایر استان‌ها و کشور در بازه ۱۳۹۵-۱۳۹۸ با متوسط نرخ بیکاری ۱۴/۱٪ رتبه ۲۸ را به خود اختصاص داده است و از لحاظ سطح توسعه‌یافتگی، به‌عنوان محروم‌ترین استان کشور شناخته می‌شود (Sheikh et al., 2013). همچنین بر اساس نتایج آماری، این استان پایین‌ترین مقدار را در تمامی شاخص‌های توسعه انسانی برنامه توسعه ملل متحد^۱ در مقایسه با سایر استان‌های کشور، دارا می‌باشد. البته خدمات بسیاری توسط سازمان‌های دولتی و غیردولتی در حوزه توسعه کارآفرینی به‌منظور ایجاد چرخه‌های درآمدی و اشتغال در مناطق کم برخوردار استان صورت گرفته است؛ اما بسیاری از مناطق این استان همچنان از محرومیت رنج می‌برند و ظرفیت‌های ویژه آن‌ها نادیده گرفته شده است. می‌توان علت این تناقض را در نبود راهبرد مبتنی بر عارضه‌یابی جست‌وجو کرد. بسیاری از فعالیت‌ها و سیاست‌های دولتی و غیردولتی در حوزه کارآفرینی بدون صرف زمان لازم جهت شناسایی دقیق موانع مؤثر بر توسعه این حوزه صورت گرفته است که

متغیرهای سن، تحصیلات، وضعیت تأهل، تعداد فرزندان، تعداد محصولات، پشتیبانی مالی خانواده، نوآوری، ثروت و وضعیت شغلی از مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های توسعه کارآفرینی هستند. پژوهش Chakraborty (۲۰۱۴) با هدف تعیین عوامل اقتصادی و اجتماعی تأثیرگذار بر توسعه کارآفرینی در منطقه آسام هند نشان داد سن، جنس و درآمد سالانه تأثیر مهمی بر توسعه کارآفرینی در محدوده مورد مطالعه دارد. پژوهش Bharthvajan (۲۰۱۴) نشان داد، مهم‌ترین موانع کارآفرینی زنان در هند عبارت‌اند از: موانع مالی، محدودیت‌های قانونی و اداری، فقدان مهارت‌های مدیریتی و آموزشی، موانع بازاریابی، موانع فناوری، فقدان اعتماد به نفس، محدودیت تردد، مردسالاری و عدم ریسک‌پذیری.

لذا با توجه به مطالب و مطالعات انجام شده و اهمیت کارآفرینی، تاکنون پژوهشی مستقل که به تحلیل موانع کارآفرینی روستایی در شهرستان زابل پردازد وجود نداشته و در این پژوهش با توجه به مشخص نبودن موانع کارآفرینی در منطقه و همچنین گسترش بیکاری، به کشف موانع اصلی و تأثیرگذار بر کارآفرینی پرداخته شده است.

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نوع کمی مبتنی بر روش پیمایش می‌باشد. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه سرپرستان روستاهای بالاتر از ۵۰ خانوار که برابر ۷۲۳۵ خانوار (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) بودند، می‌باشد. نمونه آماری توسط فرمول کوکران برابر ۳۵۷ نفر به دست آمد که نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده از بین خانوارهای روستایی انجام شد. پرسشنامه مورد استفاده از دو بخش سؤالات جمعیت‌شناختی و سؤالات مربوط به شاخص‌ها اقتصادی، آموزشی و زیرساختی (کیخاکهن و همکاران، ۱۳۹۹؛ آنی و

موجب شده، در عمل نتیجه قابل ملاحظه و مثبتی به همراه نداشته باشد (حسینی‌نیا و فلاحی، ۱۳۹۶)؛ بنابراین، هدف اصلی پژوهش حاضر تحلیل موانع کارآفرینی روستایی شهرستان زابل می‌باشد.

پیشینه پژوهش

کیخاکهن و همکاران (۱۳۹۹) موانع و مشکلات توسعه کارآفرینی فناورانه منطقه سرباز را شامل موانع اقتصادی، موانع آموزشی، موانع روان‌شناسی، موانع زیرساختی، موانع فرهنگی، موانع سیاسی، موانع مدیریتی، موانع فناورانه و موانع حوزه منابع و سرمایه‌های انسانی بیان نمودند. نتایج پژوهش خسروی‌پور و همکاران (۱۳۹۹)، نشان داد موانع بازدارنده کارآفرینی زنان روستایی به ترتیب موانع اجتماعی - فرهنگی، موانع حمایتی - اقتصادی و موانع مدیریتی می‌باشد. کریم‌زاده (۱۳۹۸) نیز بیان کرد از بین موانع مؤثر بر کارآفرینی زنان بلوچ در شهرستان سراوان موانع شخصیتی - فرهنگی، مؤثرترین مانع در کارآفرینی زنان بوده و موانع اقتصادی، موانع حمایتی، موانع آموزشی و موانع زیرساختی در اولویت‌های بعدی قرار دارند. رضایی و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی نشان دادند موانع اقتصادی، موانع زیرساختی، موانع ترویجی - آموزشی، موانع فنی و مدیریتی و موانع حمایتی عمده‌ترین موانع توسعه کارآفرینی سبز در بخش کشاورزی شهرستان کرمانشاه است. نتایج تحقیق دلفانی و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که موانع و مشکلات بخش خصوصی و دولتی و آموزش عالی در عرصه کارآفرینی، در هفت عامل: برنامه‌ریزی و پشتیبانی، نوآوری، مدیریتی، ناهماهنگی سازمانی، سیاست راهبردی، آموزشی و خواستگاه محلی قابل شناسایی می‌باشد. مطالعه Folmer و همکاران (۲۰۱۰) با هدف شناسایی عوامل مهم کارآفرینی در روستاهای غرب بنگال نشان داد

همکاران، ۱۳۹۹؛ کریم‌زاده، ۱۳۹۸) تشکیل شده بود (جدول ۱). روایی ابزار اندازه‌گیری توسط اساتید گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه زابل مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن پس از توزیع پرسشنامه مورد نظر بین ۳۰ خانوار از روستاهای دیگر با استفاده از ضریب کرونباخ برابر ۰/۸۲۳ به دست آمد که نشان داد این ضریب در دامنه اعتبار قابل قبول و مطلوبی می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ و با به‌کارگیری آزمون‌های توصیفی (از قبیل فراوانی، درصد فراوانی و فراوانی تجمعی) و استنباطی (با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی) انجام پذیرفت.

جدول ۱- شاخص‌های مورد بررسی

مؤلفه‌ها
فقدان منابع مالی خطرپذیر در حوزه کارآفرینی
عدم تخصیص حمایت‌های مالی مناسب
ضعف اقتصادی مردم
وجود مشاغل کاذب زودبازده
خدمات محور بودن مشاغل و دلالتی منفی در منطقه
هزینه‌بر بودن تولیدات جدید و صنایع تبدیلی
عدم ثبات فضای اقتصادی کشور
عدم امنیت سرمایه‌گذاری منطقه موردنظر
ضعف در بازار تولیدات و شبکه بازاریابی
عدم وجود مواد اولیه به‌صورت ارزان و کافی
ارزش کم ارز ملی و قاچاق
افزایش هزینه سربار حمل‌ونقل
ضعف زیرساخت‌های حیاتی (جاده، مخابرات و ...)
عدم وجود زیرساخت‌های تولیدی
دور بودن از بازارهای اصلی
هزینه‌های سربار به دلیل بعد زیاد مسافت جهت تأمین مواد اولیه
دور بودن از مراکز توجهات
دور بودن از امکانات
به حاشیه رانده شدن منطقه موردنظر با ایجاد جاده مواصلاتی جدید
عدم وجود آموزش‌های کاربردی توسط دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی ذی‌ربط
عدم وجود دانش کارآفرینی در مردم و مسئولین
عدم وجود آموزش‌های مکمل و تکمیلی حوزه کارآفرینی
عدم وجود دانش بازار در کارآفرینان منطقه
ضعف مراکز آموزشی در توسعه علم و فناوری
ضعف کار علمی و مطالعاتی در سازمان‌های متولی
عدم وجود تحقیقات کاربردی برای منطقه
عدم وجود کمک و مشاوره علمی
هدف‌گذاری حرکت مراکز تولید علم در مرز دانش

منبع: کیخاکهن و همکاران، ۱۳۹۹؛ آنی و همکاران، ۱۳۹۹؛ کریم‌زاده، ۱۳۹۸

به‌عنوان معرف یک عامل شناخته شده و با توجه به آن نیز نام‌گذاری عامل مربوطه صورت می‌پذیرد.

نتایج

نتایج توصیفی: بررسی جنسیت افراد پاسخگو نشان می‌دهد که ۵۶/۶ درصد آن‌ها را مردان و ۴۳/۴ درصد آنان را زنان شامل می‌شوند. کمترین و بیشترین فراوانی تحصیلات افراد به ترتیب مربوط به افراد بی‌سواد (۶/۷ درصد) و افراد دارای مدرک تحصیلی دیپلم (۳۹/۵ درصد) بود. بررسی شغلی پاسخگویان نشان داد که ۵۰/۷ درصد آن‌ها کشاورز، ۴۱/۵ درصد آن‌ها دارای شغل آزاد و ۷ درصد آن‌ها کارمند بودند. بررسی درآمد افراد نشان داد که ۶۹/۲ درصد افراد کمتر از ۴ میلیون تومان درآمد و تنها ۳/۱ درصد بیشتر از ۶ میلیون تومان در ماه درآمد داشتند. در بخش بررسی زمینه تمایل افراد به ایجاد کارآفرینی نیز نتایج حاکی از آن بود که اکثر افراد (۵۰/۷ درصد) تمایل به ایجاد کارآفرینی در حوزه کشاورزی و دام‌پروری داشتند و تنها ۷ درصد افراد تمایل به ایجاد کارآفرینی در حوزه خدمات را داشتند (جدول ۲).

تحلیل عاملی یکی از روش‌های آماری چند متغیره است که بین مجموعه‌ی فراوانی از متغیرهای به‌ظاهر بی‌ارتباط، رابطه‌ای خاص را تحت یک مدل فرضی برقرار می‌کند (منصورفر، ۱۳۸۷). عامل، متغیر جدیدی است که از طریق ترکیب خطی نمره‌های اصلی متغیرهای مشاهده‌شده بر اساس رابطه ۱ محاسبه می‌شود:

$$F_j = W_{j1}X_1 + W_{j2}X_2 + W_{j3}X_3 + \dots + W_{jP}X_P = \sum_{i=1}^P W_{ji}X_i \quad (1)$$

که در آن W بیانگر ضرایب نمره عوامل و P معرف تعداد متغیرهاست. مراحل تحلیل عاملی عبارت‌اند از: ۱- تشکیل ماتریس داده‌ها (که در این پژوهش متشکل از ۲۹ ستون و ۳۵۷ سطر می‌باشد)؛ ۲- محاسبه ماتریس همبستگی؛ ۳- استخراج عامل‌ها؛ ۴- دوران عامل‌ها و نام‌گذاری عامل‌ها می‌باشد (افندی زاده، ۱۳۸۹).

در مرحله نام‌گذاری عامل‌ها، در هر ستون تعدادی متغیر که مقادیر بیشتری را به خود اختصاص دادند

جدول ۲- بررسی فراوانی مشخصه‌های فردی افراد مورد مطالعه

فراوانی	درصد فراوانی		
۲۰۲	۵۶/۶	مرد	جنسیت
۱۵۵	۴۳/۴	زن	
۲۴	۶/۷	بی‌سواد	سطح تحصیلات
۴۱	۱۱/۵	ابتدایی	
۸۹	۲۴/۹	راهنمایی	
۱۴۱	۳۹/۵	دیپلم	
۵۰	۱۴/۰	لیسانس	
۱۲	۳/۴	فوق‌لیسانس	
۱۸۱	۵۰/۷	کشاورز	شغل
۱۴۸	۴۱/۵	آزاد	
۲۵	۷/۰	کارمند	
۳	.۸	سایر	
۲۴۷	۶۹/۲	کمتر از ۴ میلیون تومان	درآمد ماهیانه

درصد فراوانی	فراوانی		
۵۶/۶	۲۰۲	مرد	جنسیت
۴۳/۴	۱۵۵	زن	
۶/۷	۲۴	بی سواد	سطح تحصیلات
۱۱/۵	۴۱	ابتدایی	
۲۴/۹	۸۹	راهنمایی	
۳۹/۵	۱۴۱	دیپلم	
۱۴/۰	۵۰	لیسانس	
۳/۴	۱۲	فوق لیسانس	
۵۰/۷	۱۸۱	کشاورز	شغل
۴۱/۵	۱۴۸	آزاد	
۷/۰	۲۵	کارمند	
۲۷/۷	۹۹	بین ۴-۶ میلیون تومان	
۳/۱	۱۱	بیشتر از ۶ میلیون تومان	
۶۹/۲	۲۴۷	شرکت کرده	
۳۰/۸	۱۱۰	شرکت نکرده	شرکت در کارگاه آموزشی کارآفرینی
۵۰/۷	۱۸۱	کشاورزی و دام پروری	زمینه تمایل به ایجاد کارآفرینی
۴۱/۵	۱۴۸	صنعتی	
۷/۰	۲۵	خدماتی	
۰/۸	۳	سایر	
۱۰۰/۰	۳۵۷	کل	

میانگین ۴/۴۹)، هزینه‌های سربار به دلیل بعد زیاد مسافت جهت تأمین مواد اولیه (با میانگین ۴/۴۷)، دور بودن از بازارهای اصلی (با میانگین ۴/۱۸)، عدم وجود زیرساخت‌های تولیدی (با میانگین ۴/۱۳) و ضعف مراکز آموزشی در توسعه علم و فناوری (با میانگین ۴/۰۸) بود. همچنین کمترین رتبه در بین عوامل تأثیرگذار به ترتیب مربوط به هزینه‌بر بودن تولیدات جدید و صنایع تبدیلی (با میانگین ۱/۲۱)، ضعف اقتصادی مردم (با میانگین ۱/۳۴)، خدمات محور بودن مشاغل و دلالتی منفی در منطقه (با میانگین ۱/۵۳)، وجود مشاغل کاذب زودبازده (با میانگین ۱/۵۸) و ارزش کم ارز ملی و قاچاق (با میانگین ۱/۷۳) بود.

نتایج استنباطی: جهت بررسی تأثیر عوامل بازدارنده کسب و کار در مناطق روستایی شهرستان زابل ابتدا گویه‌های مطرح شده به عنوان موانع کارآفرینی رتبه‌بندی گردیدند. برای رتبه‌بندی عوامل بازدارنده از آماره میانگین استفاده گردید. جدول ۳ میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات به دست آمده برای هر یک از گویه‌های مطرح شده را نشان می‌دهد. نتایج نشان داد از نظر ساکنین روستاها بیشترین و تأثیرگذارترین عامل‌ها به ترتیب مربوط به گویه‌های ضعف در بازار تولیدات و شبکه بازاریابی (با میانگین ۴/۸۲)، عدم امنیت سرمایه‌گذاری منطقه مورد نظر (با میانگین ۴/۷۴)، دور بودن از مرکز توجهات (با

جدول ۳- رتبه‌بندی عوامل بازدارنده‌ی کسب‌وکار در مناطق روستایی شهرستان زابل

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	
۱	۰/۲۳	۱/۱۳	۴/۸۲	ضعف در بازار تولیدات و شبکه بازاریابی
۲	۰/۲۲	۱/۰۸	۴/۷۴	عدم امنیت سرمایه‌گذاری منطقه موردنظر
۳	۰/۲۰	۰/۹۲	۴/۴۹	دور بودن از مرکز توجهات
۴	۰/۱۸	۰/۸۴	۴/۴۷	هزینه‌های سربار به دلیل بعد زیاد مسافت جهت تأمین مواد اولیه
۵	۰/۳۱	۱/۳۲	۴/۱۸	دور بودن از بازارهای اصلی
۶	۰/۳۴	۱/۴۳	۴/۱۳	عدم وجود زیرساخت‌های تولیدی
۷	۰/۲۸	۱/۱۷	۴/۰۸	ضعف مراکز آموزشی در توسعه علم و فناوری
۸	۰/۳۰	۱/۱۹	۳/۹۵	عدم وجود دانش کارآفرینی در مردم و مسئولین
۹	۰/۵۰	۱/۹۵	۳/۹۰	عدم وجود مواد اولیه به‌صورت ارزان و کافی
۱۰	۰/۳۰	۱/۱۹	۳/۸۶	عدم وجود کمک و مشاوره علمی
۱۱	۰/۳۰	۱/۱۹	۳/۸۵	عدم وجود تحقیقات کاربردی برای منطقه
۱۲	۰/۳۷	۱/۳۹	۳/۷۲	ضعف زیرساخت‌های حیاتی (جاده مخابرات و -)
۱۳	۰/۳۶	۱/۳۵	۳/۷۲	عدم وجود مراکز آموزشی مناسب نظیر دانشگاه
۱۴	۰/۳۶	۱/۳۶	۳/۶۹	عدم وجود آموزش‌های مکمل و تکمیلی حوزه کارآفرینی
۱۵	۰/۲۸	۱/۰۴	۳/۶۶	هدف‌گذاری حرکت مراکز تولید علم در مرز دانش
۱۶	۰/۳۸۲	۱/۴۰	۳/۶۳	دور بودن از امکانات
۱۷	۰/۳۳	۱/۱۷	۳/۵۳	فقدان منابع مالی خطرپذیر در حوزه کارآفرینی
۱۸	۰/۳۵	۱/۲۴	۳/۵۲	ضعف کار علمی و مطالعاتی در سازمان‌های متولی
۱۹	۰/۳۷	۱/۲۸	۳/۴۱	عدم وجود آموزش‌های کاربردی توسط دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی ذی‌ربط
۲۰	۰/۴۲	۱/۳۴	۳/۱۹	عدم وجود دانش بازار در کارآفرینان منطقه
۲۱	۰/۵۱	۱/۵۳	۳/۰۰	عدم تخصیص حمایت‌های مالی مناسب
۲۲	۰/۷۱	۱/۹۳	۲/۷۱	عدم ثبات فضای اقتصادی کشور
۲۳	۰/۴۶	۱/۲۴	۲/۶۴	به حاشیه رانده شدن منطقه موردنظر با ایجاد جاده مواصلاتی جدید
۲۴	۰/۴۸	۱/۱۴	۲/۳۶	افزایش هزینه سربار حمل‌ونقل
۲۵	۰/۳۳	۰/۵۷	۱/۷۳	ارزش کم ارز ملی و قاچاق
۲۶	۰/۴۱	۰/۶۶	۱/۵۸	وجود مشاغل کاذب زودبازده
۲۷	۰/۴۳	۰/۶۶	۱/۵۳	خدمات محور بودن مشاغل و دلالتی منفی در منطقه
۲۸	۰/۳۹	۰/۵۴	۱/۳۴	ضعف اقتصادی مردم
۲۹	۰/۳۹	۰/۴۸	۱/۲۱	هزینه‌بر بودن تولیدات جدید و صنایع تبدیلی

علاوه بر آن میزان آزمون بارتلت جهت ماتریس همبستگی داده‌ها برابر ۲۹۰۶/۲۷۷ به دست آمد که نشان می‌دهد این آزمون در سطح ۱ درصد معنی‌دار است، لذا می‌توان گفت داده‌ها جهت تحلیل عاملی مناسب بوده و از کفایت خوبی برخوردار می‌باشند.

ضدر مرحله بعد، جهت شناسایی و دسته‌بندی موانع تأثیرگذار بر کارآفرینی در منطقه مورد مطالعه و تعیین میزان واریانس تبیین شده، از روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده گردید، که با توجه به نتایج حاصل از تحلیل عاملی مقدار KMO برابر ۰/۸۳۲ به دست آمد،

جدول ۴- عامل های استخراج شده، مقدار ویژه و درصد واریانس

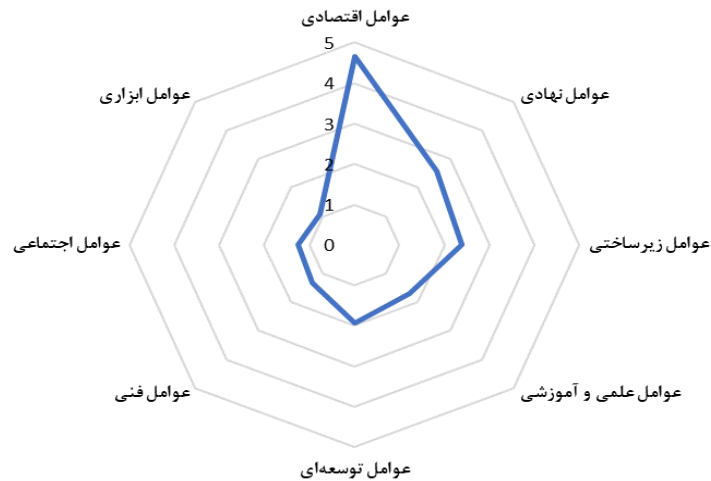
ردیف	عامل	مقادیر ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
۱	اقتصادی	۴/۶۶۰	۱۶/۰۷۰	۱۶/۰۷۰
۲	نهادی	۲/۵۹۳	۸/۹۴۱	۲۵/۰۱۱
۳	زیرساختی	۲/۳۹۶	۸/۲۶۳	۳۳/۲۷۴
۴	علمی و آموزشی	۱/۷۱۸	۵/۹۲۳	۳۹/۱۹۸
۵	توسعه ای	۱/۳۹۳	۴/۸۰۴	۴۴/۰۰۱
۶	فنی	۱/۳۲۹	۴/۵۸۴	۴۸/۵۸۵
۷	اجتماعی	۱/۲۴۷	۴/۲۹۹	۵۲/۸۸۴
۸	ابزاری	۱/۰۸۹	۳/۷۵۴	۵۶/۶۳۹

به عنوان عامل زیرساختی، عامل ششم با ۴/۵۸ درصد از واریانس کل، به نام عامل فنی، عامل هفتم با ۴/۲۹ درصد از واریانس کل، به نام عامل اجتماعی و در نهایت عامل هشتم با ۳/۷۵ درصد از واریانس کل به نام عامل ابزاری دسته بندی گردیدند (جدول ۴). با توجه به نتایج، بیشترین بار عاملی در بین عوامل اقتصادی مربوط به عدم ثبات اقتصادی کشور، در بین عوامل نهادی مربوط به عدم وجود کمک و مشاوره علمی، در بین عوامل زیرساختی مربوط به عدم امنیت سرمایه گذاری منطقه مورد نظر، در بین عوامل علمی و آموزشی مربوط به عدم وجود دانش بازار در کارآفرینان منطقه، در بین عوامل توسعه ای مربوط به عدم وجود زیرساخت های تولیدی، در بین عوامل فنی مربوط به دور بودن از بازارهای اصلی، در بین عوامل اجتماعی مربوط به فقدان منابع مالی خطرپذیر در حوزه کارآفرینی و در بین عوامل ابزاری مربوط به خدمات محور بودن مشاغل و دلالتی منفی در منطقه بود. در واقع این متغیرها بالاترین تأثیر را در تبیین تغییرات عامل های استخراج شده داشتند (جدول ۵).

با توجه به نتایج پژوهش، از بین ۲۹ متغیر مطرح شده به عنوان موانع کارآفرینی روستایی در شهرستان زابل، متغیرهایی که بار عاملی بالاتر از ۰/۵ داشتند، وارد تحلیل شده و با توجه به ملاک کیسر در هشت عامل دارای مقادیر ویژه بالاتر از یک دسته بندی گردیدند. عوامل استخراج شده ۵۶/۶۳ درصد از واریانس کل موانع کارآفرینی روستاهای شهرستان زابل را تبیین نمودند (جدول ۴). اولین عامل با مقدار ویژه ۴/۶۶، تبیین کننده ۱۰۷٪ واریانس کل بوده و به عنوان مهم ترین عامل از بین موانع کارآفرینی روستاهای شهرستان زابل محسوب می شود. با توجه به گویه های موجود در عامل مذکور، این عامل به عنوان مانع اقتصادی کارآفرینی نام گذاری گردید. عامل دوم با مقدار ویژه ۲/۵۹ تبیین کننده ۸/۹۴ درصد از واریانس کل بود که به نام عامل نهادی نام گذاری گردید. پس از آن عامل سوم با ۸/۲۶ درصد از واریانس کل، به نام عامل زیرساختی، عامل چهارم با ۵/۹۲ درصد از واریانس کل، به نام عامل علمی و آموزشی، عامل پنجم با ۴/۸۰ درصد از واریانس کل،

مجید دهمرده و مجتبی داورپناه

جدول ۵- عوامل استخراج شده از تحلیل عاملی مربوط به موانع مؤثر بر کارآفرینی در روستاهای شهرستان زابل		
بار عاملی	متغیرها	عامل
۰/۱۸۶۵	عدم ثبات فضای اقتصادی کشور	عوامل اقتصادی
۰/۱۸۰۶	عدم وجود مواد اولیه به صورت ارزان و کافی	
۰/۷۴۰	افزایش هزینه سربار حمل و نقل	
۰/۶۰۹	هزینه بر بودن تولیدات جدید و صنایع تبدیلی	
۰/۶۹۱	عدم وجود کمک و مشاوره علمی	عوامل نهادی
۰/۶۷۵	عدم وجود تحقیقات کاربردی برای منطقه	
۰/۶۴۳	هدف گذاری حرکت مراکز تولید علم در مرز دانش	
۰/۵۹۸	ضعف کار علمی و مطالعاتی در سازمان های متولی	
۰/۴۵۴	ضعف مراکز آموزشی در توسعه علم و فناوری	عوامل زیرساختی
۰/۷۶۸	عدم امنیت سرمایه گذاری منطقه موردنظر	
۰/۷۲۹	ضعف در بازار تولیدات و شبکه بازاریابی	
۰/۶۷۸	عدم وجود زیرساخت های تولیدی	
۰/۵۰۰	هزینه های سربار به دلیل بعد زیاد مسافت جهت تأمین مواد اولیه	عوامل علمی و آموزشی
۰/۴۶۶	دور بودن از بازارهای اصلی	
۰/۷۱۰	عدم وجود دانش بازار در کارآفرینان منطقه	
۰/۵۰۰	عدم وجود مراکز آموزشی مناسب نظیر دانشگاه	
۰/۴۰۲	عدم وجود آموزش های کاربردی توسط دانشگاه ها و مراکز آموزشی ذی ربط	عوامل زیرساختی
۰/۶۳۵	عدم وجود زیرساخت های تولیدی	
۰/۵۷۱	ضعف زیرساخت های حیاتی (جاده مخابرات و ...)	
۰/۶۳۷	وجود مشاغل کاذب زودبازده	
۰/۶۰۸	دور بودن از بازارهای اصلی	عوامل فنی
۰/۴۲۸	دور بودن از مرکز توجهات	
۰/۳۵۱	عدم وجود دانش کارآفرینی در مردم و مسئولین	
۰/۷۸۴	فقدان منابع مالی خطرپذیر در حوزه کارآفرینی	عوامل اجتماعی
۰/۳۴۹	ضعف اقتصادی مردم	
۰/۳۲۶	به حاشیه رانده شدن منطقه موردنظر با ایجاد جاده مواصلاتی جدید	
۰/۱۸۹۹	خدمات محور بودن مشاغل و دلالتی منفی در منطقه	عوامل ابزاری

نمودار ۱- موانع مؤثر بر کارآفرینی روستایی در شهرستان زابل

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد بیشترین بار عاملی در بین موانع کارآفرینی مربوط به عوامل اقتصادی می‌باشد که متغیر عدم ثبات اقتصادی کشور بیشترین اثر را داشت. در همین راستا کیخاکهن و همکاران (۱۳۹۹) و کریم‌زاده (۱۳۹۸)، عمده عوامل پیش روی کارآفرینی در بخش روستایی را مربوط به عوامل اقتصادی دانستند. با توجه به اینکه موانع اقتصادی از عوامل تأثیرگذار در خصوص کارآفرینی شناخته شد و از آنجایی که منطقه مورد نظر، با فقدان منابع مالی خطرپذیر در حوزه کارآفرینی، مواجه است، و همچنین سازمان‌های دولتی و خصوصی منطقه نیز مدل حمایت مالی مناسبی برای کسب‌وکارهای فعال در این منطقه را ندارند لذا پیشنهاد می‌شود برنامه مدون اقتصادی با لحاظ نمودن شرایط علمی و عملی برای منطقه مورد نظر طرح‌ریزی شود. عامل دوم در بین موانع مربوط به عوامل نهادی بود که در این مورد متغیر عدم وجود کمک و مشاوره علمی دارای بیشترین تأثیر می‌باشد. همان‌گونه که نتایج نشان داد درصد بالایی از روستائیان دارای مدارک تحصیلی پایین و در مقطع دیپلم و کمتر از آن بودند که این افراد جهت ایجاد مراکز کارآفرینی نیاز به مشاوره‌های علمی و عملی دارند، در همین راستا

کیخاکهن و همکاران (۱۳۹۹) مراکز تسهیل‌کننده کارآفرینی را یکی از عوامل تأثیرگذار در کارآفرینی روستایی دانسته‌اند. در بین عوامل زیرساختی مهم‌ترین اثر مربوط به عدم امنیت سرمایه‌گذاری منطقه مورد نظر بود. عوامل زیرساختی نیز در پژوهش‌هایی نظیر Abuga and Salahudeen (۲۰۱۷)؛ Pathak و همکاران (۲۰۱۳)؛ Nazarov و همکاران (۲۰۱۷) جهت بهبود وضعیت کارآفرینی مورد تأکید قرار گرفته‌اند. در بین عوامل علمی و آموزشی بالاترین تأثیر مربوط به عدم وجود دانش بازار در کارآفرینان منطقه بود، تأثیر آموزش در حوزه کارآفرینی غیر قابل انکار است و یکی از نیازهای جدی منطقه مورد نظر نیز آموزش است. عوامل آموزشی یکی از مهم‌ترین عوامل مداخله‌گر در توسعه کارآفرینی روستایی است (حسینی‌نیا و فلاحی، ۱۳۹۶)؛ این مؤلفه ضمن تأثیرپذیری مستقیم از زیرساخت‌های آموزشی و ترویجی، افزایش سطح سواد و دانش و آگاهی فنی و عمومی جوامع محلی و حتی متصدیان ادارات دولتی را در پی خواهد داشت. در بین عوامل توسعه‌ای بیشترین تأثیر مربوط به وجود زیرساخت‌های تولیدی بود که با نتایج مهدی‌پور (۱۳۹۴) همراستا می‌باشد. در بین عوامل فنی بیشترین تأثیر مربوط به دور بودن

افزون بر این برخی تهدیدهای محیطی، از جمله نوسانات شدید آب و هوایی، خشک‌سالی‌های اخیر و بلایای طبیعی هر یک به نوعی موجب بالا رفتن هزینه در این منطقه می‌شود. این در حالی است که موقعیت منحصر به فرد منطقه به واسطه خط مرزی و جاده مواصلاتی میلک و کشت درخت زیتون به‌عنوان گونه‌ی گیاهی سازگار با اقلیم به‌عنوان یکی از مزیت‌های منطقه در صنایع تبدیلی زیتون، احداث کارخانه جات مرتبط با نیاز کشورهای همسایه و ... فرصت‌های مغتنمی را در حوزه‌های مختلف ب‌ه‌ویژه تجارت، فناوری و ... در دسترس قرار داده است. علاوه بر موانع اقتصادی، مؤلفه‌های دیگری مستقیماً و یا باواسطه در توسعه کارآفرینی تأثیرگذارند. یکی از مهم‌ترین آن‌ها آموزش است. پایین بودن تعداد کارآفرینان در منطقه و نبود شبکه‌ی نخبگانی متشکل از کارآفرینان و تیم‌های کارآفرین موجب این شده است که فعالیت‌های صورت گرفته یا غیرعلمی بوده و یا مدل مشارکت مردمی جهت بهره‌برداری از فرصت‌های موجود اتفاق نیفتاده و موفقیت‌های دلگرم‌کننده جهت ترویج کارآفرینی محقق نگردد. لذا می‌بایست جهت رفع موانع و گسترش کارآفرینی به تشکیل انکوباتورهای کارآفرین جهت تقویت و ترویج کارآفرینی در منطقه اقدام نمود تا موجب شود کنندی رشد فعالیت‌های کارآفرینی در منطقه کاهش یابد.

به‌منظور استفاده از ظرفیت‌های موجود نیز می‌توان با بهره‌گیری از ظرفیت دانشگاه‌ها و دانشجویان منطقه نسبت به برآوردن نیازهای علمی و آموزشی در حوزه کارآفرینی مرتبط با کسب‌وکارهای منطقه اقدام نمود. بهره‌گیری از فرصت مرز و مراودات مرزی نیز می‌تواند بسیار جذاب و مثمر باشد که با ورود ارگان‌های حکومتی مربوطه و اتخاذ تصمیمات صحیح و بدون آسیب رساندن به امنیت منطقه، زمینه شکوفایی کارآفرینی در شهرستان زابل را فراهم آورد.

از بازارهای اصلی بود، به طوری که موقعیت جغرافیایی منطقه و دور بودن از مراکز تهیه مواد اولیه تولید و همچنین بازارهای اصلی در کنار ضعف زیرساخت‌های حیاتی نظیر جاده، شبکه مخابراتی و ... دسترسی مردم به منابع را محدود کرده است. در بین عوامل اجتماعی بالاترین تأثیر مربوط به فقدان منابع مالی خطرپذیر در حوزه کارآفرینی بود، Van Gelderen و همکاران (۲۰۰۵) و Ho and Wong (۲۰۰۷) تأیید می‌کنند که افزایش فرصت‌های دسترسی به اعتبار و کاهش شرایط لازم برای سرمایه‌موردنیاز، امکان ایجاد کارآفرینی را افزایش می‌دهد. در همین راستا مطالعات متعددی به این نتیجه رسیدند که دسترسی به منابع مالی، نقش مهم و کلیدی در حمایت از کارآفرینی و کسب‌وکارهای کوچک و متوسط ایفا می‌کند (Arbolino et al., 2017; Taddeo et al., 2017). در بین عوامل ابزاری بالاترین تأثیر مربوط به خدمات محور بودن مشاغل و دلالی منفی در منطقه بود در این راستا می‌توان گفت که بیکاری و نبود فرصت‌های شغلی باعث می‌شود مردم برای تأمین معاش و گذران زندگی خود به انواع شغل‌های کاذب و غیر رسمی روی آورند (عناستانی و نامدار، ۱۳۹۶) یکی از فعالیت‌های غیررسمی در منطقه مورد مطالعه، رشد مبادلات مرزی غیررسمی (قاچاق کالا) است. نتایج به دست آمده از این مطالعه با نتایج یافته‌های کهنه‌پوشی و عناستانی (۱۳۹۱) امیرپناهی و همکاران (۱۳۹۴) و جعفری و حمیدی (۱۳۹۴) درباره تأثیر مثبت پدیده قاچاق بر زمینه‌های اشتغال کاذب هم‌راستا می‌باشد.

موانع اقتصادی غالباً اکثر مناطق کشور را درگیر کرده است و این امر در مناطق روستایی نظیر منطقه مورد نظر به دلیل پراکندگی روستاها و فاصله نسبتاً زیاد با مراکز تجاری و جمعیتی و اساساً فاصله جغرافیایی و مرزنشینی بیشتر به چشم می‌خورد.

منابع

۱. آنی، ن.، آجیلی، ع. ا.، عبدشاهی، ع. ۱۳۹۹. عوامل مؤثر بر توسعه و موانع بازدارنده کارآفرینی زنان روستایی. زن و فرهنگ، ۴۴ (۱۰): ۶۱-۷۰.
۲. احسانی فر، ت.، رستمی، ف.، نادری، ن.، و رضایی، ب. ۱۳۹۵. موانع و راهکارهای توسعه کارآفرینی در بخش کشاورزی. کارآفرینی در کشاورزی، ۳ (۲): ۱-۱۵.
۳. افندی زاده، ش.، و رحیمی، ا. م. ۱۳۸۹. مدل تحلیل عاملی برای انتخاب عوامل مؤثر بر تقاضای سفر با اتوبوس‌های بین‌شهری. پژوهشنامه حمل و نقل، ۷ (۱): ۱۴۰-۱۵۲.
۴. امیرپناهی، م.، طالب، م.، و میرزایی، ح. ۱۳۹۴. بازار مرزی و مناطق روستایی: بررسی نقش و جایگاه روستاییان در بازار مرزی شهرستان بانه. پژوهش‌های روستایی، ۶ (۳): ۵۴۴-۵۱۵.
۵. انصاری، م.، و نبی‌پورحقیقی، م. ۱۳۸۹. موانع توسعه کارآفرینی زنان کارآفرین. خردنامه همشهری، شماره ۳.
۶. تقدیسی، ا.، جمشیدی، ع.، و نجفی، م. ۱۳۹۵. بررسی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در تعاونی‌های تولید روستایی شهرستان اصفهان. پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، ۹ (۲): ۷۲-۶۱.
۷. جعفری، ح. ع.، و حمیدی، ع. ۱۳۹۴. نقش بازارچه مرزی در ایجاد امنیت و قاچاق کالا در استان خراسان شمالی. فصلنامه علمی دانش انتظامی خراسان شمالی، ۶ (۲): ۹۵-۱۱۲.
۸. حسینی نیا، غ.، و فلاحتی، ه. ۱۳۹۶. عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی روستایی (نمونه مطالعه: مناطق روستایی شهرستان منوجان). پژوهش‌های روستایی، ۸ (۱): ۲۵-۳۵.
۹. خبرگزاری مهر. ۱۳۹۹. تحلیل نرخ بیکاری در استان سیستان و بلوچستان. mehrnnews.com/xTd5J.
۱۰. خسروی پور، ب.، آنی، ن.، آجیلی، ع. ا.، و عبدشاهی، ع. ۱۳۹۹. عوامل مؤثر بر توسعه و موانع بازدارنده کارآفرینی زنان روستایی. نشریه علمی زن و فرهنگ، ۱۲ (۴۴): ۶۱-۷۰.
۱۱. دلفانی، م.، حسین پور، ا.، نجفی، ع.، و حسینی، س. م. ۱۳۹۷. بررسی و شناخت موانع و محدودیت‌های کارآفرینی در بخش کشاورزی. جغرافیا و روابط انسانی، ۱ (۱): ۱-۱۳.
۱۲. رستمی، م.، و ایمانی جاجرمی، ح. ۱۳۹۵. مطالعه بیکاری از نگاه بیکاران روستایی و پیامدهای آن (مطالعه موردی: روستای حسن‌آباد در شهرستان دلفان). توسعه اجتماعی، ۱۱ (۱): ۱۰۲-۷۳.
۱۳. رضایی، ب.، نجف‌پور، ه.، و نادری، ن. ۱۳۹۶. موانع و راهکارهای توسعه کارآفرینی سبز در شهرستان کرمانشاه. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۶ (۲۰): ۵۹-۷۸.
۱۴. طبیب‌زاده، م.، و لشگرآرا، ف. ۱۳۹۲. شناسایی الزامات توسعه مهارت‌های کارآفرینی زنان روستایی استان قم. پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، ۶ (۴): ۷۲-۶۱.
۱۵. عنابستانی، ع.، و نامدار، م. ۱۳۹۶. مقایسه تطبیقی اثرات قاچاق کالا بر توسعه نواحی روستایی (موردپژوهی: مناطق تجاری ده‌شیخ (فارس) و گچین (هرمزگان)). پژوهش‌های روستایی، ۸ (۲): ۲۲۷-۲۱۱.
۱۶. کریم‌زاده، م. ۱۳۹۸. بررسی موانع کارآفرینی زنان بلوچ شهرستان سراوان، مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۷ (۲): ۳۴-۷.
۱۷. کهنه‌پوشی، س.، و عنابستانی، ع. ۱۳۹۱. بررسی رابطه بین فاصله از مرز و میزان درآمد و اشتغال در قاچاق کالا (مطالعه موردی بخش خاو و میرآباد - مریوان). مطالعات و پژوهش‌های شهری منطقه‌ای، ۴ (۱۵): ۱-۲۰.
۱۸. کیخاکهن، ج.، اکبری، م.، و حجازی، س. ر. ۱۳۹۹. شناسایی موانع توسعه کارآفرینی فناورانه منطقه‌ای (مورد مطالعه: شهرستان سرباز). پژوهش‌های روستایی، ۱۱ (۱): ۱۳۹-۱۲۴.
۱۹. محمدی‌تمری، ز.، رستگاری، ح.، و شریف‌زاده، م. ۱۳۹۸. غربالگری فازی و ارزیابی موانع و مشکلات کارآفرینی روستایی ایران. پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، ۱۲ (۱): ۱-۱۴.

- Approach. *International Regional Science Review*, 33 (4): 367-396.
30. Gregory, R. 2019. Financial openness and entrepreneurship. *Research in international business and finance*, 48: 48-58.
31. Heilig, J. 2009. European rural development, Luxemburg: International Institute for Applied System Analysis, Australia.
32. Ho, Y. P., and Wong, P. K. 2007. Financing, regulatory costs and entrepreneurial propensity. *Small Business Economics*, 28 (3): 187-204.
33. Nazarov, M., Butryumova, N., and Sidorov, D. 2017. Development of technology entrepreneurship in a transition economy: An example of the Russian region with high scientific potential. Original scientific paper. available at: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=276197.
34. Pathak, S., Xavier-Oliveira, E., and Laplume André, O. 2013. Influence of intellectual property, foreign investment, and technological adoption on technology entrepreneurship. *Journal of Business Research*, 66 (10): 2090-2101.
35. Sheikh Biglou, R., and Taqvaei, M. 2013. Assessing the level of development of the country's cities using multi-criteria decision-making methods. *International Quarterly Journal of the Geographical Society of Iran*, 39: 138-156.
36. Taddeo, R., Simboli, A., Ioppolo, G., and Morgante, A. 2017. Industrial symbiosis, networking and innovation: The potential role of innovation poles. *Sustainability*, 9 (2): 1-17.
37. Van Gelderen, M., Thurik, R., and Bosma, N. 2006. Success and risk factors in the prestartup phase. *Small Business Economics*, 26 (4): 319-335.
38. Wennekers, A. R. M., and Thurik, A. R. 1999. Linking entrepreneurship and economic growth. *Small Business Economics*, 13 (1): 27-55.
۲۰. مرکز آمار ایران. ۱۳۹۵. نتایج کلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵: استان سیستان و بلوچستان.
۲۱. منصورفر، ک. ۱۳۸۷. روش‌های پیشرفته آماری. چاپ دوم، انتشارات دانشگاه تهران؛ تهران.
۲۲. مهدی‌پور، ف. ۱۳۹۴. شناسایی عوامل کلیدی توسعه مشاغل سبز بر اساس تجارب کشورهای پیش‌تاز، مجموعه مقالات اولین همایش ملی کارشایسته و مشاغل سبز، گیلان.
۲۳. یاسوری، م، باسطقرشی، م، و وطن‌خواه، ژ. ۱۳۹۴. تحلیل موانع و راهکارهای توسعه کارآفرینی زنان روستایی دهستان گوراب پس فومن. پژوهش‌های روستایی، ۶ (۲): ۳۲۳-۳۴۲.
24. Abuga, I., and Salahudeen mansur, M. 2017. Environmental Based Activities and Technology Entrepreneurship Growth in North Western Nigeria. *KIU Journal of Social Sciences*, 3: 1153-1162.
25. Arbolino, R., Carlucci, F., Cirà, A., Ioppolo, G., and Yigitcanlar, T. 2017. Efficiency of the EU regulation on greenhouse gas emissions in Italy: The hierarchical cluster analysis approach. *Ecological Indicators*, 81: 115-123.
26. Bharthvajan, R. 2014. Women Entrepreneurs and Problems of Women Entrepreneurs. *International Journal of Innovative Research in Science. Engineering and Technology*, 3 (9): 16104-16110.
27. Chakraborty, D. 2014. Socio-Economic Determinants of Growth of Rural Entrepreneurship in Sonitpur District of Assam- an Empirical Study. *Journal of Behavioural Economics, Finance, Entrepreneurship. Accounting and Transport*, 2 (1): 26-34.
28. Deller, S., Kures, M., and Conroy, T. 2019. Rural entrepreneurship and migration. *Journal of Rural Studies*, 66: 30-42.
29. Folmer, H., Dutta, S., and Oud, H. 2010. Determinants of Rural Industrial Entrepreneurship of Farmers in West Bengal: A Structural Equations

Gorgan University of Agricultural
Sciences and Natural Resources

Journal of Entrepreneurship in Agriculture Vol. 7(2), 2020

<http://jead.gau.ac.ir>

DOI: 10.22069/jead.2021.18987.1467

Analysis of barriers to rural entrepreneurship in Zabol County

M. Dahmardeh^{1*}, M. Davarpanah²

¹Assistant Professor of Agricultural Economics, Payam Noor University (PNU), Iran

²PhD student in Agricultural Economics - Agricultural Products Marketing, Zabol University, Zabol, Iran

Abstract

Rural entrepreneurship is a strategy for empowerment and capacity building of villagers and an important tool in achieving sustainable rural development that prevents migration and stabilizes the rural population. The aim of this study was to analyze the barriers to rural entrepreneurship in Zabol County. The statistical population of this study includes rural households in the central part of Zabol County, from which 357 households were selected as a sample. The research tool is a questionnaire whose validity was confirmed based on the opinions of university professors and its reliability was obtained using Cronbach's coefficient of 0.823. Data were analyzed by SPSS software version 24 and exploratory factor analysis method. The results showed that eight exploratory factors related to entrepreneurship barriers in the villages of Zabol County are economic barriers, institutional barriers, infrastructure barriers, scientific and educational barriers, development barriers, technical barriers, social barriers and instrumental barriers, which are 56 explained the percentage of total variance. The most effective barriers are weakness in the marketing network (with an average of 4.82), investment insecurity in the area (with an average of 4.74), distance from the center of attention (with an average of 4.49), overhead costs due to the large dimension Distance to supply raw materials (with an average of 4.47), distance from the main markets (with an average of 4.18), lack of production infrastructure (with an average of 4.13) and weakness of educational centers in the development of science and technology (with an average of 4.08). Therefore, in order to use the existing capacities, with the help of universities and scientific elites of the region, it is possible to meet the scientific and educational needs in the field of entrepreneurship related to the region's businesses.

Keywords: Barriers to entrepreneurship, rural economy, Business barriers, Zabol County

*Corresponding author; majid_dahmardeh@yahoo.com